

Notat

Forsøk med utvidet skolehelsetjeneste i Nord-Trøndelag

- Muligheter for videreføring i Trøndelag?

Bakgrunn for utvidet skolehelsetjeneste

Forsøket med utvidet skolehelsetjeneste startet etter at fylkestinget i Nord-Trøndelag vedtok nullvisjon mot selvmord i 2009. En konkret oppfølging av dette ble forsøket med utvidet skolehelsetjeneste ved Levanger videregående skole og Verdal videregående skole i 2011. Forsøket innebar at BUP var tilstede på de videregående skolene - som en støtte til kommunenes skolehelsetjeneste. Gode erfaringer fra forsøket medførte at alle skoler ble omfattet av ordningen fra skoleåret 2013/2014.

Innhold i tilbudet

Tidlig hjelp for psykososiale problemer i videregående skole:

- Lavterskel samtale og vurderingstilbud til elever i videregående skole. Veiledning til lærere og elevtjeneste.
- Mål: Oppdage elever med psykososiale problemer så tidlig som mulig, og gi tilbud om vurdering og behandling i skolehelsetjeneste/evt. henvisning videre til spesialisthelsetjenesten.
- Alle elever kan oppsøke tilbudet.

BUP bruker to årsverk på tilbudet. Fordelingen i tilstedeværelse mellom skolene er gjort med bakgrunn i elevtall, og med minimum 10 % tilstedeværelse ved skolene. Tilbudet gis til elever uavhengig av alder.

Kompetansegivende utdanning innenfor psykisk helse for barn og unge

- Tilbud til ansatte ved skolene, der informasjon og kunnskap om psykisk helse er sentralt.
- Mål: Øke oppdager- og tilretteleggingskompetansen blant ansatte ved de videregående skolene.
- Målgruppe: Ansatte ved videregående skoler og ungdomsskoler.
- Opplæringen er implementert med fylkeskommunen som bestiller, Nord Universitet som organisator, og BUP som faglig kompetansemiljø.

Til sammen har ca. 400 ansatte gjennomført utdanningen.

Erfaringer med forsøket

Tidlig hjelp til psykososiale problemer.

Tilbudet er gjennomført med full drift i 4 skoleår i tidligere Nord-Trøndelag. Erfaringene er i all hovedsak gode. Modellen er evaluert gjennom en ekstern evaluering (TFOU, 20016:17) og det er i tillegg foretatt en intern vurdering ved BUP (upublisert data). BUP har igangsatt en

studie som ser på egenskaper ved elevene som søker utvidet skolehelsetjeneste. Denne planlegges gjennomført våren 2018.

I BUP sin interne vurdering er årsaker til at elever oppsøker lavterskeltilbudet ved de videregående skolene kartlagt, hvor mange som kommer og hvor ofte de kommer, og hva som skjer etter endt tilbud. Kartleggingen foregikk fra midten av september til utgangen av mars skoleåret 2014/2015. I denne perioden oppsøkte 4,9 % av alle elever tilbudet ved skolene. 62 % var jenter. Elevene var mellom 16-24 år (20 % var fylt 18 år). I gjennomsnitt fikk hver elev 2,75 samtale før videre tiltak/avslutning. 63,6 % ble avsluttet uten videre tiltak. Det ble gjennomført mellom 2 og 5 samtaler per dag med et gjennomsnitt på 3,5 samtaler per dag.

Den viktigste grunnen til at elevene oppsøker tilbudet er angst/depresjon, over halvparten av elevene oppgir dette som grunn for at de bestiller time. Deretter kommer en gruppe elever (ca. 1 av 4) på grunn av tilpasningsproblemer eller problemer i heimen. Resterende andel er en gruppe med kjente barnepsykiatriske problemstillinger (traumer, ADHD, rus osv.)

Trøndelag forskning og utvikling (TFoU) sin evaluering (2016:17) viser bl.a. at forsøket har ført til forsterking, utvikling og nyskaping når det gjelder samarbeid og samordning overfor elever med psykiske helseplager.

Evalueringen viser også at kontinuitet og stabilitet i tilstedeværelsen fra BUP er viktig for et godt tilbud og samarbeid. Ordningen har i perioder vært sårbar i enkelte områder.

Tilbudet viser positive tegn på praksisendring når det gjelder samhandlingen systemene imellom (skolene, BUP og kommunene). Videre viser evalueringen at andrelinjetjenesten har blitt mer nærværende og tilgjengelig lokalt på skolene. Elevene får hjelpen lokalt der de er, og når de er mest motiverte for tiltak og mottakelig for endring.

Kompetansegivende utdanning innenfor psykisk helse for barn og unge

Kompetansetiltaket ble også evaluert i TFOU (2016:17) sin rapport og data viser at studiet har vært viktig for å skape endret praksis for å jobbe forebyggende, samt skape helhetlige opplegg rundt elever med særlige behov for hjelp og støtte. Det har også vært betydningsfullt for samarbeid internt i skolen og i forhold til de eksterne tjenester representert i skolehelseteamet (BUP og kommunehelsetjenesten). Flesteparten mener også at det desentraliserte opplegget med BUP lokalt tilstedeværende på skolene har økt kvaliteten på arbeidet internt i skolehelseteamet.

Terskelen for å få hjelp er blitt lavere og ventetiden er blitt kortere. Flere får hjelp, det settes i verk mer helhetlige tiltak, det skjer raskere og det tilrettelegges bedre på skolen.

Studiet og opplegget med desentralisert BUP har vært «gjensidig forsterkende elementer.» (TFOU, 2016:17 s 60).

Vurdering av tilbudet

Skoleåret 2016/2017 ble det gjennomført samarbeidsmøter mellom vertskommunene, de videregående skolene og Helse Nord-Trøndelag. Hensikten med møtene var å inngå en ny samarbeidsavtale (tom skoleåret 2017/18), samt en evaluering av tilbudet fra de involverte

parter. Tilbakemeldingen fra skolene viser at dette er et tilbud som de aller fleste skolene er veldig godt fornøyd med (ved noen skoler har det vært manglende kontinuitet). De får tilført en kompetanse som de trenger; både som et lavterskeltilbud overfor elevene og som en veileder og drøftingspart for elevtjenestene. For kommunene har tilbudet vært en støtte til skolehelsetjenesten, som i hovedsak er helsesøstertjeneste. Det er rask tilgang på hjelp, vurdering og rådgivning fra spesialisthelsetjenesten i spørsmål som omhandler psykisk helse. Dette er noe kommunene har gitt uttrykke for at de er godt fornøyd med.

Skolene har gitt klart uttrykk for at de ønsker tilbudet videreført. Tilbudet når mange ungdommer, og de får hjelp i løpet av kort tid. BUP erfarer at man når en gruppe elever ved skolene, som ellers ikke søker hjelp i helsetjenesten. BUP bidrar med å avklare hvem som har behov for spesialisthelsetjeneste – på et tidlig tidspunkt. Dette bidrar sannsynligvis til bedre ressursutnyttelse og mer riktig hjelp til rett elev. Gjennom tilstedeværelse på skolene får både kommune og skole hjelp til å vurdere og tilpasse hjelpetiltak for elever som trenger ulike tiltak. Dette bidrar til at skole og kommune føler seg tryggere (jf. TFOU rapport), men også til at BUP utfører sin veiledningsplikt.

Muligheter for videreføring

Vi har gjennomført faglige drøftinger med KS, Fylkesmannen og Helse Nord-Trøndelag ved BUP for å se på om det finnes muligheter for å videreføre ordningen i hele, eller deler av Trøndelag. Det er et ønske fra alle parter at man ser på mulighetene for dette.

For videre utvikling av et tilsvarende tilbud i Trøndelag, så forutsetter dette at kommunene som ansvarlige for skolehelsetjenesten, ønsker å ta et eierskap i videre utforming og utvikling av tilbudet. Dette er en forutsetning for videre utvikling av tilbudet.

Helse Nord-Trøndelag ved BUP har drøftet muligheten for samarbeid med BUP ved St. Olavs hospital. Tilbakemeldingen er at det er faglig interesse for et samarbeid om dette – dersom finansieringen er på plass. Helseforetaket ønsker å være med å diskutere en mulig videreføring.

Forutsatt ovennevnte så er det mest realistisk med en videre utvikling av tilbudet i en prosjektfase. Denne må avklare om dette kan være en modell som kan videreføres i drift – gjennom et samarbeid mellom kommunene, Helse Midt-Norge og Trøndelag fylkeskommune.

Trøndelag fylkeskommune som skoleeier kan bidra med koordinerende oppgaver ved en mulig videreføring.

Det er flere nasjonale satsinger som kan være med å underbygge en videre satsing.

1. Program for folkehelsearbeid i kommunene

Helsedirektoratet har bevilget midler til Trøndelag fylkeskommune for midler til tiltak i kommunene innenfor feltet barn og unges psykiske helse og rusforebygging. Første søknadsfrist er i april 2018, og om lag 15 kommuner kan få støtte. Det lyses ut nye midler i 2019 hvor nye kommuner kan søke. Dersom noen kommuner ønsker dette som et tiltak, så kan det være mulig å søke i 2019.

2. Samarbeid om utsatte barn og unge mellom 0 og 24 år

En nasjonal satsing igangsatt for at alle som møter barn og unge i ulike hjelpetjenester skal samarbeide bedre, og hvor tjenestene må fungere bedre sammen. Arbeidet er innrettet mot

utsatte barn og unge mellom 0-24 år. For å styrke dette arbeidet i kommunene og fylkeskommunene samarbeider flere departementer og direktorater for å fjerne hindringer i regelverk, samordne tiltak og virkemidler, og gjøre mer av det som virker. Et overordnet mål er at flere unge skal gjennomføre videregående opplæring.

Det kan søkes på ulike tilskuddsordninger innenfor denne satsinga.

Forsøket med utvidet skolehelsetjeneste er i tråd med intensjonene for 0-24 satsinga.